

المختصر في صفة الحج

**Sažetak o propisima
hadža**

Sažetak o propisima hadža

Hvaljen neka je Allah, Gospodar svjetova. Neka su salavat i selam na našeg vjerovjesnika Muhammeda, njegovu časnu porodicu i plemenite ashabe.

/

Pred vama je skraćena poslanica o načinu obavljanja hadža. Ovdje je pojašnjeno relativno sve što je potrebno budućem hadžiji.

Molimo Allaha da se ovom poslanicom želi Njegovo plemenito lice, te da svi muslimani od nje imaju koristi.

Naučno vijeće pri Organizaciji islamskog sadržaja na svjetskim jezicima

Uvod

1. Uslovi da bi ibadet bio primljen kod Allaha

Ni jedan ibadet neće biti primljen kod Allaha ukoliko ne budu ispunjena dva uslova.

Prvi je iskrenost. Tim ibadetom se mora željeti samo Allahovo lice i onaj svijet. Uzvišeni je u tom kontekstu kazao:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ...﴾ [1]،

"A naređeno im je da se samo Allahu klanjaju, da Mu iskreno kao pravovjerni, vjeru ispovijedaju."¹ (El-Bejjine, 5)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

«إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى».

"Doista se djela vrednuju prema namjerama, i doista svakom čovjeku pripada ono što je naumio."²

Drugi uslov jeste da se prilikom činjenja ibadeta slijedi Poslanikova praksa, govorom i djelima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je kazao:

«مَنْ أَحَدَّثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ فَهُوَ رَدٌّ».

"Ko nešto novo uvede u ovu vjeru što nije od nje, to se odbija."³ Buhari, br. 2697. i Muslim, br. 1718. Kod Muslima, br. 1718. se također navodi i sljedeće:

«مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ».

"Ko uradi nešto nije od naše vjere, to mu se odbija!"⁴

***

1. Propisi mikata

Mikati su mjesta koja je odredio Allahov Poslanik, na kojima ulazi u ihram (pristupa

---

¹ To jeste, da se sasvim posvete Njemu čineći Mu ibadet, te da se okrenu od svega ostalog. (Tefsir Es-Sa'di, str. 538)

² el-Buhari, br. 1. i Muslim, br. 1907.

³ el-Buhari, br. 2697. i Muslim, br. 1718.

⁴ Muslim, br. 1718.

obavljanju ibadeta) onaj ko želi da obavi hadž ili umru.

U skladu s tim, ko naiđe na jedno od tih mjesta, a želi da obavi hadž ili umru, obaveza mu je da tu donese namjeru i uđe u ihram. Dakle, nije dozvoljeno da se pređe mikat bez ulaska u ihrame za one koji žele obaviti hadž ili umru.

Što se tiče onoga ko se nalazi na nekom mjestu između mikata i Mekke, njegov mikat je u tom slučaju mjesto na kojem se u datom momentu nalazi. Dakle, on će sa tog mjesta ući u ihram kako bi obavio hadž ili umru.

Što se tiče onih koji borave u Mekki, oni će stupiti u ihrame u njoj ako žele obaviti hadž. S druge strane, ako žele obaviti umru, dužni su da izađu izvan okvira harema (naprimjer mjesto poput Ten'ima) pa da odatle stupe u ihrame.

Onaj ko se nalazi u avionu, on će pristupiti ihramu kada se bude nalazio otprilike iznad jednog od mikata. On će se pripremiti i obući ihrame prije nego stigne do mikata, a kada stigne do njega, momentalno će donijeti odgovarajuću namjeru kako bi pristupio obavljanju ibadeta. Dakle, njemu nije dozvoljeno da stupi u ihrame kada već sleti avionom na zemlju. Osim toga, on može proučiti

telbiju prije nego se bude nalazio iznad mikata iz bojazni da ne pređe mikat prije nego je izgovori.

2. Načini obavljanja hadža i propisi

Postoje tri načina obavljanja hadža: temettu', ifrad i kiran.

Najbolji način je temettu' onome ko je poveo sa sobom stoku za klanje (ar. hedj). Temettu' se obavlja tako što čovjek stupi u ihram za umru u mjesecima hadža, obavi tavaf, kretanje oko Safe i Merve, te se razriješi ihrama. Nakon toga pristupa ihramu za hadž te iste godine.

Ifrad je da stupi u ihram samo kako bi hadž obavio. Kada takav dođe u Mekku, sunnet mu je da obavi početni tavaf, a potom će obaviti sa'j između Safe i Merve zbog hadža. Nakon toga, neće brijati ni kratiti kosu, niti će izaći iz ihrama. Naprotiv, ostat će u ihramu sve dok ne obavi bacanje kamenčića na Džemretul-akabe, na dan Bajrama. Osim toga, dopušta mu se da sa'j između Safe i Merve obavi tek nakon tavafa za hadž.

Kiran je da čovjek zanijeti i hadž i umru istovremeno. Prilikom stupanja u ihram kazat će: "Lebbejkallahumme 'umreten we hadždžen."

Karin obavlja isto sve kao i mufrid, s tim što karin ima obavezu da prinese žrtvu, a mufrid je toga lišen.

3. Način i propisi stupanja u ihrame

Onome ko želi ući u ihrame, propisano je sljedeće:

- Okupati se. To je pritrvrđeni sunnet koji se tiče podjednako i muškaraca i žena, pa čak i onih koje su u hajzu ili nifasu.

- Namirisati se. Što se tiče muškaraca, poželjno je da izaberu najljepši miris, te da ga stave po glavi i bradi. Nije problematično ukoliko miris na njima ostane nakon ulaska u ihrame. S druge strane, ženama nije dozvoljeno stavljati miris kako ga muškarci koji im nisu dozvoljeni ne bi osjetili.

- Obući ihrame. Ihrami se sastoje od donjeg (izar) i gornjeg dijela (rida) koji bi, po sunnetu, trebali biti bijeli i čisti. Kada žene stupaju u ihram, one mogu nositi šta god žele bez isticanja svojih ukrasa, s tim što samo ne smiju nositi nikab i rukavice. Alternativno tome, one mogu pokriti svoje ruke i lice sa nečim drugim.

- Obući ihram nakon što se klanja namaz, svejedno bio to obavezni ili dobrovoljni namaz. Ovaj propis nije obavezujući.

- Ako želi obaviti umru, kazat će: "Lebbejkallahumme 'umreten", a ako želi obaviti hadž kao mufrid: "Lebbejkallahumme hadždžen", te

ako želi obaviti hadž kao karin: "Lebbejkallahumme 'umreten we hadždžen."

- Ukoliko se boji da neće uspjeti ispuniti sve obrede, onaj ko pristupa ihramu treba kazati: "Lebbejkallahumme 'umreten, we in habeseni habis fe mehilli hajsu habesteni (Ako me nešto spriječi, onda izlazim iz ihrama tom prilikom)." Dakle, ako umru ili hadž uslovi ovim i desi mu se nešto što mu popriječi put do završetka ibadeta, on time i izlazi iz ihrama bez ikakvih posljedica.

- Nakon toga, treba mnogo izgovarati telbiju: "Lebbejkallahumme lebbejk, lebbejke la šerike leke lebbejk, innel hamde wen-ni'mete leke wel-mulk, la šerike lek." (2) Muškarci je trebaju glasno izgovarati, a isto tako i žene ukoliko ih neće čuti ostali muškarci. Izgovaranje telbije je posebno preporučeno kada dođe do bilo kakve promjene stanja ili vremena. Naprimjer, ako se čovjek popne na uzvišicu, ako se spusti u dolinu, kada nastupi dan ili noć i tako dalje.⁵

Izgovaranje telbije je propisano kada čovjek obavlja umru, otkako uđe u ihrame pa sve dok ne

---

⁵ Telbija u prijevodu znači sljedeće: "Odazivam Ti se, Allahu, odazivam. Odazivam Ti se. Ti nemaš druga i suvlasnika. Odazivam Ti se. Zaista, svaka zahvala, sve blagodati i vlast pripadaju isključivo Tebi. Ti nemaš druga i suvlasnika."

počne sa tavafom. A kada se obavlja hadž, telbiju je propisano učiti otkako se uđe u ihrame pa sve do gađanja Džemretul-akabe na dan Bajrama.

- Onaj koji obavlja umru ili hadž strogo se mora paziti da ne počini jedan od ihramskih prijestupa sve dok ne izađe iz ihrama.

4. Ihramske zabrane

One su:

1. Brijanje, skraćivanje i depiliranje dlaka s bilo kojeg dijela tijela.

2. Rezanje noktiju, u potpunosti ili djelimično na rukama i na nogama.

3. Pokrivanje glave nečim što će je dodirivati poput kape i turbana, ali i bilo čega poput maramice, kartona i tako dalje. Ovo se tiče samo muškaraca, a ne i žena.

4. Oblačenje odjeće koja je skrojena po obliku bilo kojeg dijela ljudskog tijela poput hlača, košulja, čarapa, rukavica i tako dalje. I ovo se tiče samo muškaraca, a ženama je zabranjeno da nose samo nikab i rukavice.

5. Nošenje nikaba, burke ili vela sličnog nikabu nije dozvoljeno ženi tokom obreda, ali je obavezna pokriti svoje lice pred strancima (muškarcima koji joj nisu mahrem) uobičajenim pokrivačem za lice,

čak i ako taj pokrivač dodiruje njeno lice. Nije propisano da stavlja traku ili nešto slično na glavu s ciljem da spriječi da pokrivač dodiruje lice, jer ne postoji dokaz koji bi ukazivao na dozvoljenost takvog postupka.

5. Oblačenje rukavica (za žene). S tim što im je, ipak, propisano da sakriju svoje ruke od muškaraca koji su im stranci tako što će ih, naprimjer, uvući u rukave.

6. Staviti miris na tijelo ili na odjeću ihrama.

7. Lov i ubijanje kopnenih životinja.

8. Sklapanje zaruka, za sebe ili za druge.

9. Sklapanje braka.

10. Tjelesno naslađivanje mimo spolnog odnosa kao što je ljubljenje, dodirivanje sa strašću i tako dalje.

11. Spolni odnos.

***

5. Način obavljanja tavafa

Kada se muhrim (onaj koji je ušao u ihram) nađe ispred Mesdžidul-harama, propisano mu je da u njega uđe desnom nogom, te da prouči dovu za ulazak u džamiju. Najvjerodostojnije što se prenosi po tom pitanju jeste: "Allahumme-f-tahli ebwabe rahmetik (Allahu, otvori mi vrata Tvoje milosti)!"

Dakle, ovu dovu treba izgovoriti prije ulaska u bilo koju džamiju, a ne samo u Mesdžidul-haram.

Kada započne sa tawafom, tada će prestati sa telbijom i tada mu je propisan idtiba'. Idtiba' znači da sredinu gornjeg dijela odjeće ihrama stavi pod svoju desnu plećku a njegov kraj prebaci na svoje lijevo rame. A kada završi sa tawafom, rida će vratiti onakav kakav je bio budući da se idtiba' tiče isključivo obavljanja tavafa.

Potom će pristupiti Crnom kamenu, te će ga dodirnuti desnom rukom i poljubiti. Ukoliko nije u prilici da ga poljubi, dodirnut će ga samo pa će svoju desnicu poljubiti. Ako ni to ne bude u stanju, dodirnut će ga s nečim što je pri njemu poput štapa, pa će onda taj štap poljubiti. Ako i to ne može, onda će se okrenuti prema Crnom kamenu i pokazati rukom na njega. Najbolje je da ne stvara gužvu ljudima radi toga i da ih ne uznemirava.

Kada dodirne Crni kamen ili kada rukom pokaže na njega, kazat će: "Allahu ekber."

Započet će tavaf sa desne strane tako što će mu Kaba biti na lijevoj. Kada stigne do Jemenskog ugla dodirnut će ga bez ljubljenja. Ako ga ne bude mogao dodirnuti, onda na njega neće ni pokazivati niti će praviti gužvu.

Kada se bude nalazio između Jemenskog ugla i Crnog kamena, govorit će: "Rabbena atina fid-dunja haseneten we fil ahireti haseneten we kina azaben-nar (Gospodaru naš, daj nam dobro i na dunjaluku i na ahiretu i sačuvaj nas patnje paklene)!"

Kada god prođe naspram Crnog kamena, na njega će pokazati rukom i kazati: "Allahu ekber."

Mimo ovoga što je spomenuto, tokom tavafa će se posvetiti spominjanju Allaha na bilo koji način, upućivanju dove i učenju Kur'ana.

Poželjno je da ubrzanim hodom obavi prva tri kruga tokom tavafa, a to nije propisano za preostala četiri koja se mogu obaviti običnim hodom.

Kada obavi tavaf, propisano je da čovjek dođe do Mekam-Ibrahima i tu da prouči: "Wet-tehizu min mekami ibrahime musalla (Neka vam mjesto na kojem je Ibrahim stajao bude prostor gdje ćete namaz obavljati)!" Nakon toga, lijepo je da klanja dva rekata iza Mekama ukoliko je u prilici, a u suprotnom neka ih klanja na bilo kojem mjestu u Mesdžidul-haramu. Na prvom rekatu sunnet je da prouči suru el-Kafirun poslije Fatihe, a na drugom rekatu poslije Fatihe suru el-Ihlas.

﴿...وَاتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلِّينَ...﴾

"Neka vam mjesto na kojem je Ibrahim stajao bude prostor gdje ćete namaz obavljati!" (El-Bekara, 125)

Nakon toga, lijepo je da klanja dva rekata iza Mekama ukoliko je u prilici, a u suprotnom neka ih klanja na bilo kojem mjestu u Mesdžidul-haramu. Na prvom rekatu sunnet je, nakon Fatihe, da prouči:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾

"Reci: 'O vi nevjernici!'" (El-Kafirun, 1) A na drugom rekatu sunnet je da prouči poslije Fatihe:

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾.

"Reci: 'On je Allah- Jedan!'" (El-Ihlas, 1)

6. Način obavljanja sa'ja između Safe i Merve

Kada čovjek obavi tavaf i klanja 2 rekata, sljedeće što trebati uraditi je sa'j. Kada se približi Safi proučit će ajet: "Innes-safa wel-Mervete min še'airillahi (Safa i Merva su, doista, Allahova obredna mjesta)", a potom će kazati: "Ebde'u bi ma bede'allahu bihi (Započinjem sa onim čime je Allah započeo)." ⁶

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِن شَعَائِرِ اللَّهِ...﴾

"Safa i Merva su, doista, Allahova obredna mjesta", a potom će kazati:

﴿أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ﴾.

"Ebde'u bi ma bede'allahu bihi (Započinjem sa onim čime je Allah započeo)."

---

⁶ Muslim, br. 1218.

Poslije toga, popet će se na Safu toliko da vidi Kabu ili stranu na kojoj se ona nalazi. Prema Kabi će se okrenuti, te veličati Allaha govoreći: "La ilahe illallah, vallahu ekber, la ilahe illallahu vehdehu la šerike leh lehu-l-mulku ve lehu-l-hamdu juhji ve jumitu ve huve ala kulli šej'in kadir. La ilahe illallahu vahdehu, endžeze v'adehu ve nesare abdehu ve hezeme-l-ahzabe vahdehu (Nema boga osim Allaha, Allah je najveći, nema boga osim Allaha Koji nema sudruga, On posjeduje svu vlast i hvalu, oživljava i usmrćuje, i On je Svemoćan. Nema boga osim Allaha Jedinog, Koji je ispunio svoje obećanje, pomogao Svoga roba i sam savladao saveznike)." Tri puta će ovaj zikr proučiti, a između toga će Allahu upućivati dove.

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعَدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ»، ثُمَّ دَعَا بَيْنَ ذَلِكَ. قَالَ مِثْلَ هَذَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

"La ilahe illallah, vahdehu la šerike leh lehu-l-mulku ve lehu-l-hamdu, ve huve ala kulli šej'in kadir. La ilahe illallahu vahdehu, endžeze v'adehu ve nesare abdehu ve hezeme-l-ahzabe vahdehu (Nema boga osim Allaha, Koji nema sudruga, On posjeduje svu vlast i hvalu, oživljava i usmrćuje, i On je Svemoćan. Nema boga osim Allaha Jedinog, Koji je ispunio Svoje obećanje, pomogao Svoga roba i sam savladao

saveznike)." Ovaj zikr se uči tri puta, a između svakog učenja upućuje se dova Allahu.⁷

Zatim će sići sa Safe i krenuti ka Mervi. Kada stigne do zelenog znaka (svjetla) potrčat će sve dok ne stigne do sljedećeg zelenog znaka. Nakon toga, hodat će na uobičajen način. Vrijedno je napomenuti da za žene nije propisano ovo trčanje.

Kada stigne do Merve, propisano mu je da uradi ono što je uradio na Safi.

Potom će sići sa Merve i krenuti do Safe. Kada dođe opet do prvog zelenog znaka potrčat će sve dok ne stigne do drugog, nakon kojeg će normalno hodati dalje.

Ovako će raditi sve dok sedam krugova ne obavi. Odlaskom od Safe do Merve računa se jedan krug, te od Merve do Safe drugi.

Tokom same ove kretnje spominjat će Allaha onako kako mu je nagodno.

7. Brijanje glave ili šišanje

Kada se obavi tavaf i kretnja između Safe i Merve, muškarac je dužan da obrije glavu ili da se ošiša. Sunnet je da se cijela glava obuhvati brijanjem ili šišanjem.

---

⁷ Muslim, br. 1218.

Brijanje je vrednije od šišanja osim kada obavlja umru pred sami hadž. Ako neće biti dovoljno vremena da kosa ponovo izraste, na toj umri je bolje da se samo ošiša kako bi se mogao obrijati tokom hadža.

Što se tiče žena, one će skratiti kosu minimalno onoliko kolika je jagodica prsta.

Što se tiče mufrida i karina, oni će se obrijati ili ošišati tek na dan Bajrama kada obave gađanje Džemretul-akabe.

Dakle, ovako će obaviti umru mu'temir i hadžija koji obavlja temettu'.

Način obavljanja hadža

1. Stupanje u ihram za hadž

Onaj ko želi da obavi hadž, poželjno je da stupi u ihram ujutro dana Tervije (8. dan zul-hidždžeta), svejedno na kojem se mjestu nalazio: da li u Mekki, na nekom mikatu ili između mikata i Mekke.

Kada želi stupiti u ihrame za hadž, obaviti će isto ono što se obavlja i prilikom stupanja u ihrame za umru: kupanje, mirisanje, obavljanje namaza i tako dalje. Donijet će namjeru da stupa u obrede hadža i izgovorit će telbiju. Ona se izgovara isto kao i za

umru, s tim što će umjesto: "'Umreten", kazati: "Hadždžen."

Ukoliko se boji da neće uspjeti ispuniti sve obrede, onaj ko pristupa ihramu treba kazati: "Lebbejkellahumme 'umreten, we in habeseni habis fe mehilli hajsu habesteni (Ako me nešto spriječi, onda izlazim iz ihrama tom prilikom)." Dakle, ako umru ili hadž uslovi ovim i desi mu se nešto što mu popriječi put do završetka ibadeta, on time i izlazi iz ihrama bez ikakvih posljedica.

Nakon toga, treba mnogo izgovarati telbiju: "Lebbejkellahumme lebbejk, lebbejke la šerike leke lebbejk, innel hamde wen-ni'mete leke wel-mulk, la šerike lek." Muškarci je trebaju glasno izgovarati, a isto tako i žene, ukoliko ih neće čuti ostali muškarci. Izgovaranje telbije je posebno preporučeno kada dođe do bilo kakve promjene stanja ili vremena. Naprimjer, ako se čovjek popne na uzvišicu, ako se spusti u dolinu, kada nastupi dan ili noć i tako dalje.

Kada se obavlja hadž, telbiju je propisano učiti otkako se uđe u ihrame pa sve do gađanja Džemretul-akabe na dan Bajrama.

Onaj koji obavlja umru ili hadž strogo se mora paziti da ne počini jednu od ihramskih zabrana sve dok ne izađe iz ihrama.

***

2. Noćenje na Mini

Poslije toga, hadžiji je sunnet da ode na Minu osmoga dana, te da tu klanja podne, ikindiju, akšam, jaciju i sabah – skraćeno, bez spajanja. Allahov Poslanik je upravo tako postupao.

3. Stajanje na Arefatu i noćenje na Muzdelifi

Kada izađe sunce devetoga dana, a to je Dan Arefata, krenut će sa Mine na Arefat, pa će se, ukoliko bude u prilici, zadržati na Nemiri sve dok se sunce ne pomjeri sa zenita. Ukoliko ne bude to mogao, nema nikakve smetnje jer je to sunnet.

Kada se sunce pomjeri sa zenita, klanjat će podne i ikindiju, skraćeno i spojeno u podnevskom namaskom vremenu. Tako je Allahov Poslanik postupao.

Nakon toga, posvetit će se zikru i poniznom obraćanju Allahu. Kada bude htio da upućuje dovu, podignut će ruke i okrenut će se prema kibli.

Zikr kojeg je tom prilikom Allahov Poslanik najviše učio je: "La ilahe illallahu wahdehu la šerike lehu, lehul mulku we lehul hamdu we huwe 'ala kulli šej'in kadir (Nema boga sem Allaha, On nema sudruga, Njemu pripada sva vlast, Njemu pripada sva hvala i On je svemoćan)."

Ako se umori i poželi da se osvježi, dozvoljeno mu je da sa ostalim putnicima porazgovara o nečemu što je korisno ili da pročita nešto korisno, a naročito ako se govori o Allahovoj plemenitosti i Njegovim izvanrednim darovima. Lijepo je da time poveća nadu u Allahovu milost na tom mjestu, a poslije toga neka opet pohrli ka zikru i upućivanju dove Allahu. Čovjek se posebno treba potruditi da zadnji dio dana iskoristi u dovi jer je, doista, najvrednija dova – dova na Dan Arefata.

Kada zađe sunce na Dan Arefata, krenut će prema Muzdelifi.

Kada na nju stigne, klanjat će akšam i jaciju spojeno i skraćeno.

No, ako se boji da će na Muzdelifu stići tek nakon polovine noći, onda će prije toga klanjati akšam i jaciju. Nije mu dozvoljeno da odgađa namaz poslije polovine noći.

Na Muzdelifi će prenoćiti, a sabah će klanjati, uz ezan i ikamet, čim zora nastupi.

Zatim će otići do el-Meš'arul harama. Tu će veličati i slaviti Allaha, te će dovu upućivati za bilo šta što mu je potrebno. Tako će vrijeme provesti sve dok se dobro ne razdani, ali da još sunce nije izašlo. Ukoliko ne bude u prilici da ode na el-Meš'arul haram, dovu će upućivati na mjestu na kojem se

nalazi. Allahov Poslanik je u tom kontekstu kazao: "Stao sam ovdje, a na cijelom Džem'u (Muzdelifi) može se stati." Tokom dove, podići će ruke i biće okrenut prema kibli.

«وَقَفْتُ هَاهُنَا وَجَمَعْتُ كُلَّهَا مَوْقِفًا»

"Stao sam ovdje, a na cijelom Džem'u (Muzdelifi) može se stati." Tokom dove, podići će ruke i bit će okrenut prema kibli.

4. Djela na dan Bajrama

Kada se dobro razdani, prije izlaska sunca, krenut će sa Muzdelife na Minu, a ubrzat će korake u dolini Muhassir.

Stigavši do Mine, hadžija treba da gađa Džemretul-akabe koje je najbliže Mekki od sva tri džemreta. Gađat će sa sedam kamenčića, jedan za drugim. Svaki kamenčić treba da bude veličine otprilike hurmine košpice i prilikom bacanja svakog od njih, potrebno je da donese tekbir.

Zatim će zaklati obrednu životinju ukoliko je u stanju.

Potom će obrijati glavu ili ošišati kosu ukoliko je muško, a bolje mu je da ju obrije. Žene će, s druge strane, samo ošišati kosu, a ne obrijati se.

Kada obavi gađanje džemreta i kada se obrije/ošiša, tada će nastupiti prvi tehallul (malo

oslobađanje ihramskih obaveza). Sve će mu biti dozvoljeno izuzev onoga što se tiče žena.

Spustit će se, nakon toga, u Mekku, te obaviti hadžski tavaf. Potom će obaviti sa'j hadža, ukoliko ga obavlja po temettu' načinu. Što se tiče mufrida i karina, ukoliko nisu obavili hadžski sa'j nakon početnog tavafa, onda će ga i oni sada obaviti. Pored toga, dozvoljeno im je i da tavaf i sa'j obave tokom noći ili tek sutra, ako im je tako lakše.

5. Djela u danima tešrika

Kada obavi gađanje džemreta, brijanje/šišanje i sa'j, tada se čovjek u potpunosti rješava svih ihramskih obaveza. Sve mu je od tada dozvoljeno, pa čak i žene.

Vratit će se na Minu, poslije toga, pa će na njoj boraviti jedanaesti, dvanaesti i, ako želi, trinaesti dan.

U tim danima, kada se sunce pomjeri sa zenita, hadžija treba gađati sva tri džemreta.

Jedanaestog dana gađat će prvo džemre. To džemre je, od sva tri, najudaljenije od Mekke, a najbliže Mesdžidu Hajfa. Sedam kamenčića, jedan za drugim potrebno je iskoristiti, te prilikom svakog bacanja donijeti tekbir. Potom treba malo naprijed istupiti te dugo Allahu dove upućivati. Ako

je nekome teško da se dugo zadržava upućujući dove, dovoljno je da se makar malo zadrži kako bi ispunio sunnet.

Nakon toga, gađat će srednje džemre i potom, na isti način, upućivati Allahu dove i kod njega.

Poslije toga, gađat će i Džemretul-akabe, s tim što će poslije njega odmah krenuti i neće se zadržavati da Allahu dovu upućuje.

Dvanaestoga dana će isto postupiti kada je posrijedi gađanje džemreta. Kada to završi, hadžija ima opciju da siđe sa Mine,

a može ostati i trinaestu noć na Mini, pa da gađa džemreta sljedeći dan ponovno. Noćenje na Mini i trinaesti dan je bolje i vrednije.

Ostajanje na Mini trinaeste noći nije obavezno izuzev ako bi zašlo sunce dvanaestoga dana, a čovjek još nije napustio Minu. U takvoj situaciji, dužan je da ostane i trinaestu noć, te da gađa džemreta sljedećeg dana nakon što se sunce pomjeri sa zenita.

Međutim, ako bi ga mimo njegove volje zatekao zalazak sunca dok je još na Mini dvanaestog dana, nije dužan da na njoj ostane trinaestu noć. Naprimjer, ako ne bi stigao da siđe sa Mine uslijed saobraćajne gužve, to bi bilo valjano opravdanje.

6. Oproštajni tavaf

Kada hadžija želi da napusti Mekku, te da se vrati u svoje mjesto, to ne smije uraditi dok ne obavi oproštajni tavaf.

Izuzetak u ovome su žene u hajzu i nifasu. One ne moraju obavljati oproštajni tavaf, niti im je propisano da stoje kod vrata el-Mesdžidul-harama kako bi se od njega oprostili. To nije potvrđeno u praksi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Oproštajni tavaf je zadnje što će hadžija uraditi prije nego napusti Mekku.

Ukoliko bi se u Mekki neznatno zadržao nakon oproštajnog tavafa, kao naprimjer da sačeka putnu družinu, da ponese torbe ili da kupi nešto što mu je potrebno za puta, to nije sporno i nije dužan tavaf obnavljati. Oproštajni tavaf će obnoviti samo ako ima namjeru da oduži boravak u Mekki, kao naprimjer da taj tavaf obavi na početku dana, a potom odgodi putovanje do kraja dana. U takvoj situaciji, dužan je ponovo obaviti oproštajni tavaf kako bi on bio zadnje što je uradio u el-Mesdžidul haramu prije putovanja.

***

Sadržaj

Sažetak o propisima hadža	2
Uvod	2
1. Uslovi da bi ibadet bio primljen kod Allaha	2
1. Propisi mikata	3
2. Načini obavljanja hadža i propisi	5
3. Način i propisi stupanja u ihrame	5
4. Ihramske zabrane	8
5. Način obavljanja tavafa	9
6. Način obavljanja sa'ja između Safe i Merve	12
Način obavljanja hadža	15
1. Stupanje u ihram za hadž	15
2. Noćenje na Mini	16
3. Stajanje na Arefatu i noćenje na Muzdelifi	16
4. Djela na dan Bajrama	18
5. Djela u danima tešrika	19
6. Oproštajni tavaf	21